

Jutlus Nõos P, 01.09.19 kell 11.00, 11. pühapäev *post Trinitatis*, kooliminejate õnnistamine

Lektsioonid: Õp 28:13–14; Rm 3:21–28

Pihikõne: peapiiskopi tervituskiri koolirahvale ja Hb 10:19–22

Jutlus: Lk 18:9–14

Laulud: 200A (1–6); 316 (1–5, 6); 355A (1–3); 278 (1–3)

Mõnedele aga, kes olid enestele kindlad, et nemad on õiged, ja panid teisi eimillekski, rääkis Jeesus selle tähendamissõna: „Kaks inimest läksid üles pühakotta palvetama, üks oli variser ja teine tõlner. Seisma jäädes palvetas variser endamisi: „Oh Jumal, ma tänan sind, et mina ei ole niisugune nagu muud inimesed: röövijad, ülekohtused, abielurikkujad, ega ka niisugune nagu see tõlner. Mina paastun kaks korda nädalas, annan kümnist kõigest, mis ma saan.” Aga tõlner seisis eemal ega tahtnud silmigi tõsta taeva poole, vaid lõi endale vastu rindu ja ütles: „Oh Jumal, ole mulle patusele armuline!” Ma ütlen teile, tema läks alla oma kotta õigeks mõistetult, mitte too teine. Sest igatiht, kes ennast ise ülendab, alandatakse, kes aga ennast ise alandab, seda ülendatakse.”

Meie kirjakohtade eelnevast peatükist saame teada, et Jeesus kõneles osa sealseid kõnesid variseridele, osa aga jüngritele. Nüüd aga, meie kirjakohtas kõneleb ta mõnedele, „kes olid enestele kindlad, et nemad on õiged, ja panid teisi eimillekski“.

Meie ei tea, kes need olid. Kas variserid või jüngrid? Või olid need hoopis keegi Jeesust kuulavast rahvahulgast? Igal juhul polnud see enesekindlus, enda Jumala ees õigeks pidamine ja teistesse põlglik suhtumine neile otsaette kirjutatud. Jeesus oma jumaliku läbinägelikkusega lihtsalt teadis, et tema kuulajaskonnas on selliseid inimesi. Ja neile ta nüüd selle tähendamissõna kõneleski.

Kui vaatleme selliseid inimesi iseloomustava tunnuse esimest poolt – et need inimesed pidasid end Jumala ees õigeks – siis näib see esimesel pilgul raskesti usutav. Kes siis saab end Jumala ees õigeks pidada?

Ent kui vaatame Vana Testamendi, siis leiame tõepoolest sellist suhtumist. Nt Ps 26:1 on kirjutatud: „Mõista mulle õigust, Issand, sest ma olen elanud laimatuses ja olen lootnud Issanda peale ilma kõikumata!“ See on Taaveti laul. Kuningas Taavet pöördub Jumala poole, et Jumal katsuks ta läbi, sest ta on kindel, et ta on Jumala ees õige.

Kui mina seda salmi loen, siis mõtlen alati, et seda saab enda kohta öelda ainult üks inimene. Ja see on Jeesus Kristus. Ainult Jeesus elas laimatuses ja lootis ilma kõikumata Issanda peale. Ja seda seetõttu, et ta on Jumala Poeg, seega patuta. Kõik ülejäänud inimesed, sh kuningas Taavet, on Jumala ees patused.

Aga see minu mõte, et mitte ükski inimene peale Jeesuse pole patuta, on siiski võimalik alles tänu Jeesusele endale. Et ta tuli maailma, õpetas, kannatas ja suri. Kui meenutame rahvahulka, kes Jeesuse surma mõistis, siis nemad tegidki seda ju sellepärast, et pidasid end Jumala ees õigeks, Jeesust aga patuseks.

Seega võis mõtteviisi, et inimene on Jumala ees õige, olla enne Jeesust päris tavaline. Täidad Jumala käske ja oledki õige! Siiski jagunes ka vana Iisraeli ühiskond „rohkem“ õigeteks ja „vähem“ õigeteks. Tõlnerid ehk maksukogujad nt olid juba oma ameti tõttu vähem õiged, sest nad eksisid ju oma liigkasuvõtmisega pidevalt 7. käsu vastu („Sa ei tohi varastada!“). Variserid olid aga rohkem õiged, sest nemad püüdsid Moosese käske võimalikult hästi täita. Meie kirjakohtade tähendamissõna variser nt paastus kaks korda nädalas (ehkki nõutav oli see vaid lepituspäeval kord aastas) ja andis kümnenda osa templipreestritele kõigest, mida ta sai (ehkki kümnist tuli maksta vaid maaviljast ja karjaloomadest).

Niisiis oli õigus Jumala ees astmeline. Ja seda muidugi juutide enda hulgas. Paganat, kes polnud juut ega pidanud juudi kombeid, peeti Jumala ees täiesti õigusetuks.

Kui aga Jeesus, Jumala Poeg tuli maailma, õpetas, et Jumala tegude tegemiseks tuleb mitte eelkõige käske pidada, vaid uskuda Jumala Pojasse (Jh 6:28j), suri põlatuna ja tõusis aulisena surnuist üles, siis sai selgeks, et hierarhiline käsitlus Jumala ees õige olemisest on oma aja ära elanud. Lugesime

juba altarist Pauluse sõnu Rm 3:23j, et „kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest ning mõistetakse õigeks tema armust päris muidu, lunastuse kaudu, mis on Kristuses Jeesuses“.

Tõsi, niipalju kui Issandasse Jeesusesse Kristusesse uskujas elab Issanda Vaim, on ta Jumala ees siiski õige. Selleks Püha Vaimu templiks olemise eeldus on ristitud olemine. Ja nõnda võib öelda, et kõik, kes on ristitud, on teatud mõttes Jumala ees õiged.

Siiski ainult „teatud mõttes“, sest usklikki on sureliku ihuga, mis kisub Jumala käskudest üle astuma. See surelik ihu on meie „maine telkhoone“, millega meil tuleb terve elu ära elada.

Kuid see, et ta kisub meid Jumala käskudest üle astuma, ei tähenda, et me peame sellele sunnile alluma. Ka Paulus ütleb 1Kr 9:27: „...ma löön oma ihu ja teen ta oma orjaks, et muile jutlustades ma ise ei muutuks väärituks.“

Luther võtab selle kristlase maise olemisviisi kokku tuntud väljendiga *simul justus et peccator* 'ühtaegu õige ja patune'. Kuid õige olemine, kordan veel, pole midagi inimesest endast, vaid Jumala kingitus Jeesuse Kristuse läbi kõigile, kes Temasse usuvad.

Sellist suhtimist esindabki meie kirjakohta tähendamissõnas tõlner. Ühest küljest on ta veendunud, et ta on patune, sest niimoodi ta templis Jumala ees olles ütleb. Teisest küljest on ta õige, sest pöördub selle meeleheitliku palvega usus justnimelt Jumala ja mitte kellegi teise poole. Siinkohal sobib võrdluseks Taaveti veendumus pärast väepealik Uuriija mõrvamist ja Batsebaga abielu rikkumist Ps 51:6: „Üksnes sinu vastu olen ma pattu teinud, ja olen teinud seda, mis on paha sinu silmis...“

Küllap arvestas tõlner sellega, et peab oma ühiskonnas põlastusväärset ametit pidama kuni raugaeani ega saanud lootat, et ühiskond hakkab temasse tema palve tõttu paremini suhtuma. Ei, maailma suhtes pidi ta jätkuvalt olema see omakasupüüdlik lurjus ja ta oli valmis seda rolli kandma. Kuid Jumalaga tahtis ta oma suhted korda teha ja seepärast tunnistas ta oma pattu vaid Jumalale.

Mõtleme nüüd aga eeltoodud inimeste liigituse teise poole – teiste põlgamise – peale. See, erinevalt end Jumala ees õigeks pidamisest, näib päris igapäevane. Küllap põlgame oma igapäevaelus paljusid inimesi. Kas siis sellepärast, et nad käituvad meie arvates valesti või rumalalt. Või ei meeldi meile nende juures miski. Või näivad nad meile ebamoraalseina ja me põlgame neid selle pärast. Või, meie kui kristlaste puhul, koguni nii, et põlgame neid, kes pole kristlased ega tunne tõde, mida meie arvame end kristlastena tundvat.

Põlgus – või, nagu meie piiblitõlkes seisab, „teiste eimillekski pidamine“ – on armastuse vastand. Variser põlgas tõlnerit tema näilise patususe, Moosese käskude ebapiisava täitmise pärast. Seega, inimest, kes ei pidanud Moosese käske ei tulnud armastada.

Ja ometi ütleb Jumal juba ka VT-s 3Ms 19:18: „Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast! Mina olen Issand!“ Jah, variser ehk kätte ei tasunud, kuid oma südames vihkas ta neid, kes Moosese käske ei pidanud. Tuletagem meelde variser Saulust, kes pidas kristlasi jumalateotajaks ja vihkas neid kõigest südamest. Ja tuletagem meelde veelkord rahvahulka, kes Jeesuse surma soovis – ka nemad vihkasid Jeesust tema väidetava jumalateotuse pärast kogu südamest.

Armastust polnud mitte kusagilt võtta ei tol tähendamissõna variseril, Saulusel ega Jeesuse surma nõudval rahvajõugul. Oli ainult põlgus. Ja ometi see armastus tuli. Tuli Jumalalt. See lihtsalt ilmus, nagu kirjutab apostel kirjas Tiitusele 3:3–7: „Meiegi olime kord ju arutud, sõnakuulmatud, eksijad, orjates mitmesuguseid himusid ja lõbusid, elades kurjuses ja kadeduses, olime vihaalused ja vihkasime üksteist. Kui aga Jumala, meie Päästja heldus ja inimesearmastus ilmus, siis ta päästis meid – mitte õiguse tegude tõttu, mida meie nagu oleksime teinud, vaid oma halastust mööda, uuestisünni pesemise ja Püha Vaimu uuendamise kaudu. Seda Vaimu on ta meie peale ohtralt valanud Jeesuse Kristuse, meie Päästja läbi, et meie, tema armust õigeks saanud, oleksime igavese elu pärijaiks lootuse põhjal.“

Niisiis näitab apostel, et armastus tuleb mitte tegudest, vaid Jumala Vaimu kaudu, kelle tuleku on omakorda võimalikuks teinud Jeesuse Kristuse päästetöö.

Täna, kallid sõbrad, on 1. september, teadmiste päev, meie rahvale juba pikka aega tähtis päev kui hariduse väärtustamise sümbol. Teame kõik, et eestlaste koolihariduse pikk ajalugu alates 17. sajandist on midagi, mille üle uhke olla. Ka tänapäeval on selle pika ajaloo viljad meie haridussüsteemi konkurentsivõime tõttu hästi näha.

Kuid hariduse omandamisel on üks oht. Inimene hakkab oma õppimisvõimet ja teadmisi pidama millekski temast enesest tulenevaks ja muutub mingis mõttes sarnaseks variseriga, kes tänas Jumalat, et pole niisugune nagu „vähem õiged“ inimesed. Sellisel juhul kaob ka armastus ja süneleb põlgus nende vastu, kes on harimatud ja pole nii edukad.

Selle vastu aitab ainult südameharidus, evangeelium Jeesusest Kristusest. On olnud aegu, mil Jumala sõna on olnud kindlal kohal meie koolihariduses. Palugem Jumalat, et need ajad tuleksid tagasi! Ja et meie ühiskonnas oleks rohkem jumalakartlikke ning armastavaid inimesi!

Head teadmiste päeva koos Jumalaga kõigile, kallid sõbrad!

Aamen.